

ROSA MARIA SUÑÉ

L'experiència a la comarca del Bages

LA COMARCA DEL BAGES, A la zona central de Catalunya es compon de 35 municipis. Manresa n'és la capital.

Segons el padró del 1981, el Bages té 150.657 habitants, el 44 % dels quals resideix a Manresa. Dels 35 pobles de la comarca, n'hi ha 15 que tenen més de 2.000 habitants i no n'hi ha cap que excedeixi els 8.000.

Manresa, també segons el padró del 1981, té 67.014 habitants i 67.413 segons dades corregides del 1984.

El Bages, que havia ocupat el 8è. lloc de les comarques catalanes en el període de 1971-75, passa a ocupar el 17è. lloc en el període 1976-81.

Si ens referim solament a Manresa, el 32 % d'habitants són nascuts fora de Catalunya i majoritàriament procedeixen d'Andalusia. La majoria d'immigrants ja fa almenys 10 anys que resideixen a la comarca o a Catalunya.

La població activa constituïa al voltant del 38 % del total de la població i hi predomina el sector industrial, però hi ha una tendència a derivar cap al sector serveis, sobretot a Manresa.

L'atur oficial era de l'ordre del 22,9 %, el desembre del 1984, davant del 19,32 % registrat a Catalunya en el mateix mes. Destaca el grup d'edat de 16 a 19 anys.

El Bages és una comarca pont, urbana i industrial amb una reserva rural a la rodalia de Manresa i als pobles.

Una característica a destacar de la comarca del Bages és la gran comunicació entre els pobles i dels pobles amb Manresa, per tres motius cabdals: el

treball, el comerç i els serveis sanitaris, fets que afavoreix la discreta distància entre els municipis, la xarxa de comunicacions i el costum.

L'estructura de la població marca una tendència a l'envelliment, sobretot als pobles.

Les dones en edat fèrtil eren aproximadament 35.550. La taxa bruta de natalitat era del 14,67 % en el període de 1975-79. El Bages tenia un creixement de 1,1'6 % el 1981 respecte de l'anys 1975.

L'analfabetisme era de l'ordre del 7,6 % l'anys 1975. Cal destacar que per sexes els homes representaven el 4,2 % i les dones el 10,8 %.

Quant a l'escolarització, podem dir que era total fins als 14 anys, i que hi ha hagut un increment d'incidència de l'ensenyament públic en els últims anys.

Pel que fa al sector sanitari, els hospitals es concentren tots a Manresa i són tots concertats. No existeix cap servei jerarquitzat de toco-ginecologia.

Fora de les super-especialitats, es donen tot tipus d'atencions tant a nivell primari —estructura d'ambulatori— com als hospitals.

Dos pobles tenen centre de salut i a Manresa hi ha un CAP de l'ICS.

el servei de planificació familiar de Manresa

El Servei Municipal de Planificació Familiar de Manresa s'obrí al públic el març de 1981. No obstant això, un moviment a favor de la planificació familiar ja feia quatre anys que s'anava in-

troduint a Manresa i comarca, vinculat a l'Associació de Dones del Bages. Aquesta inquietud es concretà en l'elaboració del projecte de creació del servei i en la constitució del grup promotor en una cooperativa del treball associat a fi de gestionar el servei municipal mitjançant un contracte de serveis. El pressupost va ser cobert pel departament de sanitat de l'ajuntament per un treball de 15 hores setmanals el 1981 i de 20 hores a partir del juny de 1984. El servei també té una subvenció de la Diputació. Fins ara és l'únic servei de la Catalunya central, ja que, fora de les comarques més properes a Barcelona, solament hi ha el de Lleida i el de Girona.

Els objectius del servei són atendre i sensibilitzar la població sobre la planificació familiar i donar prioritat als grups que no fan anticoncepció i/o que, a causa de les rendes personals, no poden acudir als professionals privats.

Paral·lelament a aquest objectiu general, es posa molt d'interès a consolidar l'acceptació social de la planificació familiar a la comarca, s'estableixen relacions amb els professionals d'assistència primària de la Seguretat Social, i amb els serveis socials, i es tenen contactes periòdics amb els mitjans de comunicació social.

Cal valorar que Manresa i el Bages, malgrat que en moments determinats s'han distingit per un fort moviment popular i "progressista", també fan veritables manifestacions de conservadorisme si es toquen determinats aspectes o es plantegen certes innovacions en el

sector sanitari o de l'ensenyament, per dir-ne alguns de rellevants.

També cal assenyalar que, donades les condicions de comunicació que esmentàvem, encara que el servei de planificació familiar sigui de Manresa, des de l'inici atén un percentatge molt elevat de dones de la comarca, fet que queda reflectit en les dades que adjuntem.

A continuació, donem les dades més importants del moviment del servei en el període 1981-84.

Es pot constatar que el servei atén majoritàriament el tipus de públic al qual vol arribar, és a dir que aconsegueix un bon ús, tot i no poder ser equitatiu amb tots els ciutadans —estructura d'edats, nivells de formació i ocupació.

El servei, com que no pot ampliar les possibilitats d'atenció, va reduint la relació primeres-segones visites, signe molt preocupant. El servei atén moltes persones (41 %) dels pobles de la comarca sense rebre ajuda directa d'aquests municipis que tenen molta dificultat de desviació de la demanda.

situació actual

El servei municipal de planificació familiar no té possibilitats d'ampliació mitjançant l'increment del pressupost de l'ajuntament. L'acceptació social del servei s'ha aconseguit, la demanda és creixent i és el moment d'estudiar vies per a la normalització de l'atenció de la planificació familiar dintre de la xarxa sanitària pública.

Per tant, ja que el tant per cent de demanda dels pobles de la comarca és un fet rellevant, s'ha fet un estudi dels recursos disponibles, amb una doble finalitat. Per una banda, saber quins locals i quin personal d'assistència primària té possibilitats objectives de treballar aspectes de la planificació familiar i, per una altra, constatar la motivació dels professionals per a aquestes tasques.

El 1984, una metgessa d'assistència primària i la llevadora del poble miner de Súria van fer una experiència pilot de pràctiques al servei municipal.

Al cap de sis mesos començaren a atendre demandes de planificació familiar al centre de salut del poble, amb un horari exprés i d'acord amb la resta del personal. Des d'aquest moment el servei de Manresa s'ha convertit en un servei de suport i referència per al Centre de Salut de Súria, per a consultes d'usuàries d'alt risc, per a determinats mètodes anticonceptius i per a contactes de formació continuada.

Si en quatre anys el servei de Manresa rebé 31 dones de Súria, al cap d'un any de treballar al centre de salut del poble de Súria, el nombre de dones ja

ALS CONSULTORIS SEMPRE HI HA MÉS DONES QUE HOMES

Atenció individualitzada				
	1981	1982	1983	1984
primeres	341	468	413	438
visites succ.	438	1.248	1.964	2.448
índex prim.	0,78	0,37	0,21	0,18
succ.				

Edats (primeres visites)								
	1981	%	1982	%	1983	%	1984	%
fins a 20 anys	28	8	42	9	50	12	55	12
de 21 a 25 anys	82	24	135	29	112	27	122	28
de 26 a 30 anys	79	23	123	26	82	20	114	26
de 31 a 35 anys	75	22	88	19	81	20	82	19
de 36 a 40 anys	40	12	51	11	62	15	51	12
de 41 a 45 anys i més	37	11	29	6	26	6	14	3
TOTAL	341		468		413		438	

Estudis en % X-1981-1984

analfabeta	5
primària incomp.	7
primària	68
formació prof.	7
BUP i COU	5
grau mitjà	4
grau superior	1
estudiant	3

Ocupació en % (primeres visites) X-1981-1984

mestressa de casa	40
tèxtil	14
servei domèstic	5
oficis varis	6
administrativa	5
comerç	4
professions sanitàries	4
mestres i professors	3
estudiants	3
en atur	3
metal·lúrgic	1

Revisions anuals - Primer any			
	1982	1983	1984
Fan la revisió	33 %	70 %	59 %
Segueixen el mètode	61 %	70 %	82 %
Fan autoexpl mamària	24 %	24 %	32 %
Senten benestar	64 %	55 %	75 %

Lloc de residència (resum) - primeres visites								
	1981	%	1982	%	1983	%	1984	%
Manresa	268	77	320	68	232	56	242	55
Bages	68	22	134	29	164	40	181	41
Altres comarques	5	1	14	3	17	4	15	3
	341		468		413		438	

LA PLANIFICACIÓ FAMILIAR CAL INTEGRAR-LA EN LA XARXA PÚBLICA SANITÀRIA

s'havia triplicat i, a més, s'havia deixat un espai lliure per a noves usuàries a Manresa.

El maig del 1985, es realitzaren les Primeres Jornades Comarcals de Planificació Familiar, dedicades a personal d'assistència primària de la salut i dels serveis socials. Hi acudiren 60 persones. S'hi plantejà el futur de l'atenció en planificació familiar a la zona, sortiren alternatives d'integració progressiva a la xarxa de la Seguretat Social i es convidà a treballar la planificació familiar als centres d'assistència primària.

A partir d'aleshores i per al curs 85-86, professionals de tres pobles, Sant Joan de Vilatorrada, Sallent i Cardona, faran pràctiques al servei de Manresa amb la finalitat de treballar després al poble. Es valoren conjuntament el nombre d'habitants, la disponibilitat de locals adequats, la motivació dels professionals i l'aprovació dels responsables del municipi, tant a nivell polític com de l'ICS.

Tenint present la població d'edat fèrtil de la zona i la tendència creixent a utilitzar els serveis públics, quan responen a les necessitats dels usuaris, el dèficit de serveis és encara important i ho serà per bastant temps.

L'equip del servei municipal de Manresa es planteja que en aquest moment és més convenient promoure que d'altres prestin atenció directa des dels diferents nuclis d'atenció natural que no pas que aquest servei en presti més. Així, en el futur immediat caldrà potenciar l'atenció en planificació familiar als centres d'atenció primària que es vagin creant i que, al mateix temps, respondran a la proposta d'àrees bàsiques de salut.

També caldrà incrementar la informació i orientació a diferents grups de població. És en aquesta línia que es comença un horari setmanal destinat especialment als joves, portat per grups de nois i noies.

També cal posar especial atenció a mantenir la qualitat de l'atenció quan n'augmenti el nombre, i tenir molta cura dels aspectes de relació que donen els professionals a les tasques de salut pública i prevenció com un dels recursos més importants a l'hora d'atendre la població. Són precisament aquests aspectes de relació, juntament amb els tècnics, els que es proposen de treballar més intensament a les pràctiques del servei municipal.

Esperem, doncs, anar aconseguint el traspàs a la nova etapa del servei de planificació familiar d'acord amb la nova situació que nosaltres hem col·laborat a crear.

ROSA MARIA SUÑÉ

Equip del Servei de Planificació Familiar de Manresa
Manresa, juliol de 1985